

Moduł II

Charakterystyka surowców słodzących i mącznych

Wprowadzenie

1. Klasyfikacja surowców cukierniczych
2. Charakterystyka surowców słodzących i mącznych
3. Zastosowanie surowców słodzących i mącznych do produkcji cukierniczej

Bibliografia

Wprowadzenie

O atrakcyjności i konkurencyjności wyrobu na rynku nie zawsze decyduje jego cena. Najczęściej jest to jego najwyższa jakość, którą uzyskuje się z najlepszych dostępnych surowców. To właściwości surowców w znacznym stopniu decydują o doborze technologii i procesie technologicznego, a w efekcie przesądzają o jakości gotowego wyrobu.

Nauka o surowcach, to jedna z dziedzin towaroznawstwa, czyli nauki zajmującej się badaniem i oceną użytkową towarów i czynników mających wpływ na ich jakość.

Pojęcia **surowiec**, **półprodukt** i **wyrób gotowy** są umowne, ponieważ ten sam towar może być często zarówno półproduktem, jak i wyrobem gotowym (np. przecier owocowy, blaty biszkoptowe). W toku produkcji surowce przechodzą wiele zabiegów technologicznych, aby w efekcie powstał z nich wyrób gotowy. **Surowce** są to zatem towary, z których

Rysunek 2.1. O konkurencyjności wyrobu na rynku często decyduje jego jakość

Źródło: biblioteka zasobów multimedialnych

po przetworzeniu uzyskuje się półprodukty oraz wyroby gotowe. **Półprodukt** natomiast jest to towar otrzymany z surowca, który został poddany zabiegom technologicznym, ale nie stanowi jeszcze gotowego wyrobu. Natomiast **wyrób gotowy** to towar, który przeszedł już wszystkie zabiegi technologiczne i przeznaczony jest do sprzedaży.

1. Klasyfikacja surowców cukierniczych

Surowce dzielimy na grupy na podstawie wspólnych cech, tj. pochodzenie, podobny skład chemiczny, przeznaczenie surowca do produkcji lub możliwość wzajemnego zastępowania surowców występujących w tej samej grupie, np. surowce nadające wyrobom słodki smak to wspólna grupa środków słodzących (Wyczański 1998, s. 8).

Klasyfikacja surowców **ze względu na trwałość**:

- **surowce trwałe** – to takie, które w odpowiednich warunkach można przechowywać przez dłuższy okres, np. mąka, cukier,
- **surowce nietrwałe** – to takie, które nawet właściwie przechowywane, szybko ulegają zepsuciu, np. jaja, mleko.

Ze względu na pochodzenie surowce dzieli się na dwie podstawowe grupy:

- **pochodzenia roślinnego**, np. mąka, oleje, owoce,
- **pochodzenia zwierzęcego**, np. mleko, masło, jaja.

Ponadto wyróżnia się jeszcze **surowce pochodzenia mineralnego**, do których należą sól i woda.

Wymienione grupy surowców zwierzęcych i roślinnych zalicza się do surowców podstawowych, stanowiących najważniejszą część produkowanego wyrobu i będących materiałem wyjściowym do dalszej obróbki. Poza surowcami podstawowymi wyróżnić można surowce pomocnicze, służące do nadania wyrobowi określonych cech. Mogą to być różnego rodzaju dodatki pochodzące z przetwarzania surowców podstawowych, np. przyprawy, żelatyna, pektyna, agar (Konkol *Almanach...*).

Klasyfikując surowce ze względu na wspólne cechy, należy wymienić następujące grupy:

- mąka i przetwory zbożowe,
- cukier i środki słodzące,
- sól,
- mleko i przetwory mleczne,
- jaja i przetwory z jaj,
- owoce, warzywa i ich przetwory,
- środki spulchniające,
- surowce tłuszczowe – tłuszcze i ich pochodne,
- używki i przyprawy,
- substancje dodatkowe – dodatki do żywności.

Najważniejszym surowcem w przemyśle ciastkarskim jest **mąka**, niemniej jednak wszystkie z wyżej wymienionych grup surowców mają wpływ na ostateczny wygląd, smak, a przede wszystkim jakość uzyskanych wyrobów.

Jednym z niewymienionych wyżej, często niedocenianym, a jednak niezwykle istotnym surowcem jest **woda**. Tak zwana woda technologiczna powinna odpowiadać wymaganiom wody pitnej, a nad jej przydatnością do celów produkcyjnych kontrolę sprawują stacje sanitarno-epidemiologiczne. Ocena przydatności technologicznej wody powinna uwzględniać zawartość soli, a przede wszystkim wapnia i magnezu, ponieważ twarda woda poprawia właściwości fizyczne glutenu i ciasta ze słabej mąki. W przypadku wody chlorowanej istotna jest zawartość wolnego chloru, który wykazuje zdolności utleniające, a także wzmacnia gluten. Natomiast odczyn wody (pH) wpływa na rozwój mikroflory, zwłaszcza drożdży.

Znaczenie wody w technologii cukierniczej jest wielorakie. Woda:

- jest rozpuszczalnikiem wszystkich rozpuszczalnych składników mąki,
- powoduje pęcznienie składników strukturotwórczych – skrobi, nierozpuszczalnych białek, gum i śluzów,
- jest niezbędnym czynnikiem fermentacji ciasta i półproduktów,
- służy do równomiernego rozprowadzania surowców w masie ciasta.

Ponadto wody używa się do wytwarzania pary technologicznej oraz do celów sanitarno-higienicznych (mycie, zmywanie), socjalnych i grzewczych (Ambroziak 1998, s. 69).

W technologii ciastkarskiej ważną funkcję pełni również **sól** – warzona lub kamienna – która pod względem chemicznym jest prawie czystym chlorkiem sodu (NaCl). Sól powinna spełniać określone wymagania jakościowe – być sucha, sypka, o barwie białej, smaku słonym (bez obcych posmaków i bez zapachu), łatwo rozpuszczać się w wodzie, tworzyć czysty roztwór (bez osadu i zmętnienia) i nie zawierać więcej niż 1% wody.

Sól nadaje wyrobom odpowiedni smak, wpływa na strukturotwórcze właściwości ciasta, zwłaszcza na zawarty w nich gluten (jest to szczególnie istotne przy niskiej twardości wody), wpływa też na dynamikę procesu fermentacyjnego. Działanie technologiczne soli, szczególnie istotne w fazie przygotowania ciasta, sprowadza się do następujących, najważniejszych funkcji:

- zmniejszenie aktywności amylaz,
- zmniejszenie podatności skrobi na działanie amylaz i zwiększenie temperatury kleikowania skrobi,

- zwiększenie hydratacji białek (przy dodatku do 1,5%), która osłabia gluten – przy większym dodatku soli następuje dehydratacja i wzmocnienie glutenu,
- hamowanie procesów proteolitycznych,
- poprawa właściwości fizycznych ciasta, zwłaszcza pod koniec fermentacji,
- hamowanie rozwoju drożdży i fermentacji alkoholowej, zwłaszcza przy dodatkach powyżej 1,5%,
- hamowanie działalności bakterii fermentacji mlekowej.

Dodatek soli decyduje o fizycznych właściwościach ciasta, o jego właściwościach obróbkowych (przylepianie się) oraz wpływa na kształt, wygląd, objętość i barwę wyrobu (Tamże s. 76–77).

2. Charakterystyka surowców słodzących i mącznych

Mąka

Mąkę uzyskuje się z przemiału ziarna zbóż. Zboża, to rośliny o podobnych cechach botanicznych, uprawiane w celu uzyskania wysokiego plonu ziarna bogatego w skrobię i białko.

Największe zastosowanie w produkcji cukierniczej ma mąka pszenna, ale wykorzystuje się również, choć sporadycznie, mąki z innych zbóż, np. z żyta, owsa, gryki czy kukurydzy.

Do najważniejszych cech mąki należą jej właściwości fizyczne: wygląd zewnętrzny, wyciąg, typ i wartość wypiekowa.

Rysunek 2.2. Budowa ziarna zbożowego

Źródło: opracowanie własne autora

Właściwości fizyczne mąki oceniamy za pomocą zmysłów. Weryfikacji podlega zatem:

- barwa (uzależniona od rodzaju zboża i typu mąki) – powinna być jednolita, biała lub kremowo-biała,
- występowanie uszkodzeń, zanieczyszczeń, szkodników,
- smak i zapach – powinien być swoisty, lekko słodkawy,
- stopień granulacji (rozdrobienia), który ma wpływ na zdolność pochłaniania wody – im drobniejsza mąka, tym szybciej chłonie wodę,
- wilgotność – mąka powinna zawierać nie więcej niż 15% wody. Wil-

gotność można sprawdzić przez ściśnięcie mąki w dłoni – mąka wilgotna po otwarciu dłoni zachowuje nadany kształt, a sucha się rozsypuje.

Wyciąg mąki (wydajność) jest to ilość mąki otrzymanej z ziarna użytego do przemiału, wyrażona w procentach. Jeżeli na przykład ze 100 kg ziarna uzyskano 68 kg mąki, to wyciąg mąki wynosi 68%. Wyciąg związany jest z zawartością składników mineralnych – najwyższe wyciągi są charakterystyczne dla mąk z pełnego ziarna.

Typ mąki określa ilość gramów popiołu otrzymanego ze spalenia (w temperaturze 900°C) 100 kg mąki. Popiół tworzą sole mineralne i wyraża się go w g/100 kg mąki – jeżeli na przykład mąka zawiera 500 g popiołu (0,5%), to określamy ją jako typ 500.

Wartość wypiekowa mąki określa zachowanie mąki podczas produkcji i wypieku ciasta. O wartości wypiekowej decyduje przede wszystkim:

- zdolność wchłaniania wody,
- zdolność wytwarzania i zatrzymywania gazów podczas fermentacji (w przypadku mąki pszennej zależy ona od ilości glutenu),
- aktywność enzymów w mące,
- granulacja.

W produkcji cukierniczej stosuje się zazwyczaj następujące mąki jasne pszenne:

- typ 450 – tortowa, która zawiera co najmniej 18% mokrego glutenu,
- typ 500 – wrocławska, poznańska – zawierają najmniej 25% mokrego glutenu,
- typ 500 – krupczatka o grubej granulacji, zawiera 25% mokrego glutenu,
- typ 500 – luksusowa.

Skład chemiczny mąki

Skład chemiczny mąki jasnej różni się od składu chemicznego mąki razowej, która zawiera więcej cząsteczek łuski (okrywy owocowo-nasiennej) wraz z warstwą aleuronową, a tym samym jest bogatsza w białko, witaminy i składniki mineralne. Mąki jasne, niskowyciągowe zawierają natomiast dużo skrobi, ale mniej białek, składników mineralnych i błonnika.

Podstawowym składnikiem mąki jest **skrobia** (60–75%), która ma zdolność wiązania wody podczas tworzenia ciasta i zatrzymuje ją podczas wypieku. W mące występują również **cukry proste** (np. glukoza, fruktoza) i **dwucukry** (np. sacharoza i maltoza), które decydują o fermentacji ciasta, przyspieszają jej przebieg oraz umożliwiają tworzenie rumianej skórki podczas wypieku. W mące występuje też **błonnik** w postaci włókien, a jego zawartość jest tym większa, im wyższy jest wyciąg mąki.

Białka stanowią 6–20% masy mąki. Najważniejsze białka mąki pszennej to **gliadyna** (40–50%) i **glutenina** (30–40%), z których podczas zarabiania ciasta, w połączeniu z wodą powstaje kleista, elastyczna masa zwana **glutenem**. Charakteryzuje się on spoistością, rozciągliwością i sprężystością różnego stopnia – i te cechy nadaje ciastu. (Kaźmierczak 2011, s. 99)

Jakość i ilość glutenu zależy od typu mąki oraz od odmiany pszenicy, z której została wyprodukowana. Zależnie od zachowania glutenu w przypadku rozciągania, określa się go jako mocny, średni i słaby. Mąki mocne charakteryzują się dużą zdolnością wchłaniania wody, co wpływa na większą wydajność ciasta o dobrej elastyczności. Z takiej mąki otrzy-

muje się wyroby drożdżowe o znacznej objętości i dobrej porowatości miękiszu. W przypadku stosowania mąki słabej mamy do czynienia z właściwościami odwrotnymi. Na tej podstawie kwalifikuje się też mąki – jako mocne, średnie i słabe.

Każdy gram białka glutenowego wchłania 1,8–2,3 g wody. Ilość glutenu określa się poprzez jego wymycie (wyplukanie) z określonej ilości mąki. Powstały gluten jest osuszany w celu pozbycia się z niego wody, a następnie zważony – na tej podstawie określa się jego procentową zawartość w mące. Gluten jest szczególnie ważny podczas tworzenia się ciast i ich fermentacji, ponieważ jego struktura umożliwia zatrzymanie pęcherzyków powstałych w czasie fermentacji (dwutlenku węgla), dzięki czemu może się utworzyć porowaty miękisz. Gluten powstaje również w cieście żytnim, ale jest mało elastyczny i nie można go wymyć.

Substancje mineralne występujące w mące to głównie związki fosforu, wapnia, potasu, magnezu, żelaza oraz sód, siarka i chlor. **Witaminy** zawarte w mące (0,5–2,0%), to głównie witaminy z grupy B, witamina E oraz karoten. Zarówno ilość soli mineralnych, jak i witamin, zależy od wyciągu mąki – im wyciąg wyższy, tym tych składników jest więcej. Ponadto w mące znajdują się **substancje tłuszczowe** w ilości 0,5–2%. Mąka zawiera również **enzymy**, z których najważniejsze to amylazy powodujące scukrzanie skrobi (Dłużewski 2008, s. 12).

Surowce słodzące

W produkcji wyrobów cukierniczych najczęściej jako środek słodzący stosuje się cukier (sacharozę), miód naturalny i sztuczny, cukier inwertowany, syrop skrobiowy i syrop glukozowy. Spotkać można również inne, stosowane na mniejszą skalę środki słodzące:

- pochodzenia naturalnego – rzadko stosowane ze względu na zbyt wysoką cenę – cukier trzcinowy, ksylitol (cukier brzozyowy), stewia (środek słodzący otrzymywany z liści stewii), syrop z agawy, syrop klonowy,
- sztuczne (najpopularniejsze) – izomalt, sorbitol, sacharyna i jej sole, aspartam, acesulfam K, maltitol, erytrytol, laktitol.

Rysunek 2.3. Cukier jest najczęściej stosowanym środkiem słodzącym

Źródło: biblioteka zasobów multimedialnych

Cukier otrzymywany z buraków cukrowych jest niemal czystą sacharozą. Cząsteczka sacharozy zbudowana jest z glukozy i fruktozy. W zależności od stopnia oczyszczenia wyróżnia się następujące rodzaje cukru:

- cukier biały konsumpcyjny – nie mniej niż 99,8%,
- cukier rafinowany (rafinada) – otrzymany przez rafinację (oczyszczanie) o zawartości sacharozy ponad 99,9%,
- cukier puder – dobrze rozdrobniony cukier biały,
- cukier brązowy – występuje w dwóch wariantach:
  - nierafinowany (nieoczyszczony z melasy), który nie jest czystą sacharozą i nazywany jest też cukrem surowym
  - rafinowany, który, w celu nadania mu specyficznej barwy, ponownie łączony jest z melasą i suszony.

Cukier trzcinowy otrzymuje się z trzciny cukrowej, ale efekt jest podobny. Trzcina zawiera co prawda mniej sacharozy niż burak cukrowy, ale za to otrzymuje się sacharozę o najwyższej czystości. Podobnie jak w przypadku cukru buraczanego występują tu trzy jego główne rodzaje: biały, brązowy i nierafinowany.

Cukier bardzo dobrze rozpuszcza się w wodzie – w 1 litrze wody o temperaturze 20°C można rozpuścić około 2 kg cukru, natomiast w tej samej ilości wody wrzącej (100°C) około 4,9 kg cukru.

Cukier inwertowany jest mieszaniną glukozy i fruktozy otrzymaną przez hydrolizę sacharozy. Jest gęstym syropem o słomkowej barwie i słodkim smaku. Bardzo dobrze rozpuszcza się w wodzie.

Syrop skrobiowy to gęsta ciecz, o zabarwieniu od kremowej do żółtej, otrzymana w wyniku hydrolizy skrobi ziemniaczanej lub kukurydzianej. Można powiedzieć, że jest mieszaniną maltozy i glukozy, a także dekstryn.

Syropy glukozowe są to oczyszczone i zagęszczone wodne roztwory cukrów prostych – glukozy, dwucukrów – maltozy i niskocząsteczkowych wielocukrów, otrzymywane w wyniku enzymatycznej hydrolizy skrobi. Charakteryzują się łagodną słodyczą. Można je przechowywać przez dłuższy czas bez obawy, że się skryształizują (Kaźmierczak 2011, s. 129).

Syropy glukozowe:

- regulują strukturę (smarowność nadzień) i konsystencję produktu,
- zapobiegają nadmiernemu wysuszeniu produktu,
- mają zdolność karmelizacji, a w określonych warunkach fermentują,

- uwypuklają walory smakowe,
- obniżają temperaturę zamarzania,
- hamują krystalizację cukru.

Ekstrakt słodowy jest enzymatycznym, odpowiednio zagęszczonym wyciągiem wodnym słodów jęczmiennego. **Słodem** nazywa się jęczmień po przerwanym w pewnym momencie kiełkowaniu, zwanym słodowaniem. W czasie kiełkowania, dzięki enzymom zawartym w ziarnie, nierozpuszczalna skrobia bielma zamienia się w rozpuszczalny cukier, zwany **cukrem słodowym – maltozą** (Wyczański 1998, s. 55).

Miód sztuczny jest produktem upodobnionym wyglądem, zapachem, smakiem i konsystencją do miodu naturalnego. Powstaje na drodze hydrolizy sacharozy. W uzyskanej mieszaninie krystalizuje się glukoza, tworząc charakterystyczną krystaliczną konsystencję.

Miód naturalny wytwarzany jest przez pszczoły (Tamże s. 130). Może być wytwarzany z :

- nektaru (nektarowy),
- spadzi (spadziowy),
- nektaru i spadzi łącznie (nektarowo-spadziowy).

Nektary są sokami roślinnymi, wydzielanymi za pomocą specjalnych gruczołów – nektarników – znajdujących się w kwiatach. W zależności od rodzaju rośliny nektar kwiatowy może zawierać do 45% cukru, olejki eteryczne nadające miodom różne zapachy, a także kwasy organiczne, witaminy i substancje mineralne. **Spadź** jest słodką, dość gęstą roślinną cieczą (sokiem), przerobioną przez mszyce i czerwie, które pobierają sok, przyswajając z niego tylko białko, a resztę – wzbogaconą o pewne kwasy i enzymy – wydalają w postaci zagęszczonej. Spadź zawiera dużo cukrów. Pszczoły gromadzą nektar, spadź albo obie te substancje łącznie w wolu miodowym, wzbogacają o enzymy i kwasy organiczne, po czym następuje dojrzewanie miodu – wyparowuje nadmiar wody, sacharoza zostaje rozłożona do glukozy i fruktozy oraz powstają nowe związki (Wyczański 1998, s. 57).

Miody spadziowe są bardzo ciemne, miody nektarowe są na ogół jaśniejsze i szybciej się krystalizują, natomiast najjaśniejszy, o najmniejszej zdolności krystalizacji jest miód akacjowy.

Sztuczne środki słodzące są zwykle dużo słodsze od cukru, czasem nawet kilkaset razy (np. sacharyna – 300–500 razy, a aspartam – 180 razy), i dlatego mogą być używane w niewielkich ilościach.

Dzięki tym właściwościom sztuczne środki słodzące stosuje się w produktach dietetycznych oraz dla ludzi chorych na cukrzycę. Każdy z syntetycznych środków słodzących

może być dopuszczony do obrotu na podstawie obowiązujących w danym kraju przepisów. W Polsce wykaz dopuszczonych do obrotu syntetycznych środków słodzących i ich stosowanie określa *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2010 roku w sprawie dozwolonych substancji dodatkowych* (Dz.U. 2002, nr 232, poz. 1525). W produkcji cukierniczej znalazł zastosowanie m.in. **izomalt** – w przybliżeniu o połowę mniej słodszy od sacharozy i o wartości odżywczej również około dwa razy niższej, co wynika z jego słabszej przyswajalności przez organizm ludzki (Kaźmierczak 2011, s. 131).

3. Zastosowanie surowców słodzących i mącznych do produkcji cukierniczej

O przydatności technologicznej mąki decyduje jej skład chemiczny, granulacja oraz zawartość i jakość glutenu. Odpowiedni dobór mąki do wyrobu poszczególnych ciast jest bardzo istotny:

- mąka o wysokiej zawartości mocnego glutenu (19–21%) i drobnej granulacji najlepiej nadaje się do wytwarzania ciasta drożdżowego, parzonego i francuskiego,
- mąka o średnim glutenie i mocy pozwala na obciążenie ciasta składnikami uszlachetniającymi (głównie tłuszczem) i nadaje się do ciast kruchych i półkruchych,
- mąkę o małej zawartości glutenu lub słabszego glutenu przeznacza się do ciast puszystych, zawierających dużą ilość jaj (np. biszkoptowego i biszkoptowo-tłuszczowego).

Obecnie w ciastkarstwie stosuje się **mąki standaryzowane**.

Standaryzacja polega na nadaniu mące określonych cech technologicznych i zapewnieniu stałości tych właściwości przez określony czas.

Standaryzację przeprowadza się różnymi metodami, wśród których można wyróżnić dwie podstawowe:

- dobór i przygotowanie mieszanki przemiałowej ziarna o odpowiednich właściwościach technologicznych,
- korekta właściwości technologicznych mąki poprzez dodanie substancji tj. kwas askorbinowy (witamina C), suchy gluten witalny oraz preparaty enzymatyczne, zawierające enzymy o działaniu podobnym do występujących naturalnie w ziarnie.

Na rynku surowcowym znajdują się również **mąki kierunkowe** – do poszczególnych rodzajów ciast wytwarzanych w piekarniach i cukierniach. Mąki te były stosowane wcześniej tylko w masowym przemyśle spożywczym, jednak dziś są dostępne dla małych i średnich zakładów. Są to mąki do konkretnego zastosowania, np. produkcji tostów pszennych, bagietek, pączków, ciasta kruchego, biszkoptu, ciasta mrożonego i innych. Mąki kierunkowe nie zawierają chemicznych polepszaczy i są produkowane z kompozycji zbóż dostępnych w Europie (Kaźmierczak 2011, s. 99–100).

Cukier w produktach ciastkarskich pełni następujące funkcje:

- nadaje słodki smak i wzmacnia aromat ciast, kremów, mas i lodów,
- łagodzi smak kwaśny i gorzki,
- nadaje złocistą barwę ciastom podczas pieczenia,
- zapewnia właściwą strukturę wyrobom bezowym i biszkoptowym,

- utrwala pianę białkową, nadając wyrobom pulchność,
- w postaci syropów o różnym stężeniu służy do nasączenia ciast i wykańczania wyrobów (glazura i lukier),
- w postaci palonej (karmelu) może służyć jako barwnik ciast, kremów i mas,
- może być stosowany jako posypka półproduktów przed wypiekiem (np. herbatniki kruche z cukrem) lub po wypieku (cukier puder),
- służy do konserwowania owoców w różnej postaci (owoce w syropie) oraz do produkcji syropu inwertowanego i miodu sztucznego,
- jest składnikiem półproduktów do dekoracji (dragant, masa ticino, marcepan).

Miód naturalny stosuje się przede wszystkim do produkcji pierników, miodowników, makaroników, nugatów, cukierków oraz jako składnik niektórych mas, lodów i sorbetów, a także nadziei do karmelków i czekolady. Często bywa zastępowany **miodem sztucznym**, całkowicie lub częściowo.

Rysunek 2.4. Miód sztuczny przypomina konsystencją, smakiem i zapachem miód naturalny

Cukier inwertowany – stosuje się głównie do produkcji pierników oraz do produkcji herbatników małowcukrowych, w celu uzyskania ładniejszego, bardziej złocistego koloru. Jedną z jego najcenniejszych właściwości jest zapobieganie krystalizacji, dzięki czemu wyroby pozostają gładkie i elastyczne. Stabilizuje też lody, sorbety i kremy mrożone.

Syrop skrobiowy używany jest w cukiernictwie do produkcji m.in.: drobnych ciastek, makaroników, nugatów, pomad, polew, nadziei, syropów do nasączenia, kremów, lodów, sorbetów, cukierków, elementów dekoracyjnych oraz niektórych przetworów owocowych.

Syropy glukozowe znajdują zastosowanie w produkcji cukierków twardych, zewnętrznych twardych powłok cukierków nadziewanych, nadziei cukierniczych, masy karmelowej, pomad, wyrobów piankowych, żelków, galaretek, polew czekoladowo-owocowych. Mogą być również używane jako substytut cukru do produkcji dżemów, marmolad, konfitur, deserów mrożonych i owoców kandyzowanych. Hamują krystalizację cukru, pozwalają owocom zachować naturalny kolor, nadają właściwą strukturę i delikatny smak, a także podkreślają aromat.

Źródło: biblioteka zasobów multimedialnych

Ekstrakt słodowy stosuje się m.in. do produkcji pierników, karmelków słodowo-mlecznych, pomadek mlecznych i nadzień cukierniczych.

Sztuczne środki słodzące mają zastosowanie przede wszystkim do wyrobów dietetycznych (o obniżonej wartości energetycznej), do produkcji gum do żucia, cukierków miętowych i twardych, karmelu, czekolad, lodów i deserów mrożonych, dżemów i galaretek. Spośród sztucznych środków słodzących najpowszechniej stosowany jest izomalt, który ze względu na właściwości zbliżone do kryształu cukru, może go zastępować w wyrobach, w tym także do produkcji masy karmelowej. (Kaźmierczak 2011, s. 127–132)

Rysunek 2.5. Liście stewii i otrzymywany z niej ksylitol

Źródło: biblioteka zasobów multimedialnych

Bibliografia

Literatura obowiązkowa

Bartnik M., Jakubczyk T., *Surowce w piekarstwie. Podręcznik dla zasadniczej szkoły zawodowej*, WSiP, Warszawa 1998.

Deschamps B., Deschaintre J. C., *Ciastkarstwo. Podręcznik do nauki zawodu cukiernik*, REA, Warszawa 2010.

Dłużewski M. (red.), *Technologia żywności. Podręcznik dla technikum. Część IV*, WSiP, Warszawa 2008.

Kaźmierczak M., *Technologie produkcji cukierniczej*. REA, Warszawa 2011.

Wyczański S., *Surowce i materiały pomocnicze w cukiernictwie*, WSiP, Warszawa 1998.

Literatura dodatkowa

Ambroziak Z. (red.), *Piekarstwo i ciastkarstwo*, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 1988.

Ambroziak Z., *Produkcja piekarsko-ciastkarska. Część I*, WSiP, Warszawa 1998.

Kołożyn-Krajewska D., Sikora T., *Towaroznawstwo żywności*, WSiP, Warszawa 2004.

Konkol S., *Almanach cukierniczo-piekarski – prezentacje*:

<http://www.youtube.com/playlist?list=PLGpxfh9vlbicqszAVdQUsdCm58ujmPXU>

Zajączkowska H. (red.), *Podstawy przetwórstwa spożywczego*, Format-AB, Warszawa 2004.

Netografia

www.fabrykacukiernika.pl

www.mamz.pl

www.mistrzbranzy.pl

www.zeelandia.pl